

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
JULIANE KOKOTT
esitatud 16. jaanuaril 2014¹

Kohtuasi C-237/12

**Euroopa Komisjon
versus**

Prantsuse Vabariik

Liikmesriigi kohustuste rikkumine — Direktiiv 91/676/EMÜ — Veekogude kaitsmine põllumajandusest lähtuva nitraadireostuse eest — Sõnniku kasutamise ajavahemikud — Sõnnikumahutite mahutavus — Kasutamiskiirangud — Tugeva kaldega maa-alal või külmunud või lumega kaetud maa-alal kasutamise keeld

Sisukord

I. Sissejuhatus	2
II. Liidu õiguslik raamistik	3
III. Menetlus ja nõuded	5
IV. Hinnang	6
A. Õiguslik alus	6
B. Ajaliselt asjakohased Prantsuse õigusnormid	6
C. Kriteeriumid, mille alusel hinnatakse nitraadidirektiivi lisade üksikute punktide ülevõtmist	7
D. Esimene väide: väetiste kasutamise ajavahemikud	9
1. Väite osad, mida sisuliselt ei ole vaidlustatud	9
2. II tüübi väetiste kasutamine rohumaal, mille külv toimus rohkem kui kuus kuud tagasi	11
3. III tüübi väetiste kasutamine rohumaal, mille külv toimus rohkem kui kuus kuud tagasi	11
E. Teine väide: sõnnikumahutite mahutavus	12

¹ — Algkeel: saksa.

1. Mahutite vajaliku mahutavuse kindlaksmääramist reguleerivate täpsete eeskirjade puudumine	12
2. Maksimaalsed ajavahemikud, mille jooksul peab ladustamise võimalus olema tagatud	13
3. Ladustamine põllul	14
F. Kolmas väide: tasakaalustatud väetamine	15
G. Neljas väide: piirmäära (170 kg lämmastikku hektari kohta aastas) järgimise tagamine	17
1. Lüpsilehmad	17
2. Muud põllumajandusloomad	18
H. Viies väide: väetiste kasutamine tugeva kaldega maa-alal	20
I. Kuues väide: külmunud või lumega kaetud maa-ala	21
V. Kohtukulud	22
VI. Ettepanek	22

I. Sissejuhatus

1. Nitraadidirektiiv² on suur tähtsus veekvaliteedi tagamisel Euroopa Liidus. Direktiiv reguleerib lämmastikku sisaldavate väetiste, eelkõige sõnniku kasutamist põllumajanduses. Direktiiviga taotletakse eesmärki, et põllumajandustootjad ei kasuta lämmastikku suuremas koguses, kui taimed konkreetsel ajahetkel vajavad. Selle koguse ületamise korral tekib oht, et taimed ei tarvita lämmastikku ära ja lämmastik eraldub keskkonda.

2. Seejuures ei ole oluline lämmastik kui selline, mida leidub teatavasti suurel määral õhu koostises, vaid teatavad lämmastikuühendid – eelkõige nitraadid –, mis on taimedele kasvamiseks vajalikud. Neid lämmastikuvorme nimetatakse „mineraliseerunuks”. Sõnnik sisaldab peale mineraliseerunud lämmastiku ka suures koguses orgaanilist lämmastikku, näiteks valkudes ja aminohapetes. Enne kui taimed saavad orgaanilist lämmastikku kasutada, peavad mikroorganismid selle „mineraliseerima”.

3. Nitraadid, mida taimed ära ei kasuta, võivad tekitada veereostust. Nitraadid lahustuvad vees ja võivad seega jõuda nõrgveega põhja- või pinnavette. Pinnavee võivad reostada ka maapinnal voolavas vees leiduvad nitraadid. Selle reostumisviisi korral võib edasi kanduda ka orgaaniline lämmastik, mis mineraliseerub alles vees.

4. Pinnavees toimivad nitraadid väetisena ja soodustavad seega eelkõige teatavate vetikate kasvu. Vetikad võivad mõjutada veekvaliteeti ja veekogude elurikkust. Lisaks võivad hakata vohama vetikaliigid, mis eritavad toksine. Põhjavee nitraadireostus võib kahjustada eelkõige joogivee kvaliteeti.

2 – Nõukogu 12. detsembri 1991. aasta direktiiv 91/676/EMÜ veekogude kaitsmise kohta põllumajandusest lähtuva nitraadireostuse eest (EÜT L 375, lk 1; ELT eriväljaanne 15/02, lk 68), mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2008. aasta määrusega (EÜ) nr 1137/2008, millega kohandatakse teatavaid asutamislepingu artiklis 251 sätestatud menetluse kohaseid õigusakte vastavalt nõukogu otsusele 1999/468/EÜ seoses kontrolliga regulatiivmenetlusega (ELT L 311, lk 1).

5. Komisjon on küll andnud hiljuti teada pinnavee kvaliteedi paranemisest, kuid põhjavee puhul ei ole märkimisväärseid muutusi toimunud.³ Komisjoni märkus käib ka Prantsusmaa kohta, kus põhjavee nitraadisalduseks on alates 2000. aastast rohkem kui 10% seirejaamades mõõdetud üle 50 mg/l. Pinnavee puhul tuleb seda ette tunduvalt harvem ja peale selle võib täheldada problemaatiliste mõõtmistulemuste vähenemise suundumust.⁴ Veekogude nitraadisalduse vähendamiseks tuleb siiski veel palju ära teha.

6. Seetõttu ei käsitle Euroopa Kohus nitraadidirektiivi esimest korda. Käesoleva menetluse fookuses on siiski direktiivi jõustamise uus tasand. Kui senised menetlused puudutasid sisuliselt küsimust, kas liikmesriigid üldse rakendasid ettenähtud meetmeid, siis käesolevas asjas keskendub komisjon ülevõtmismeetmete kvaliteedile.

7. Seejuures käsitletakse osalt ka keerulisi tehnilisi küsimusi nagu ajavahemikud, mil tuleb kehtestada sõnniku kasutamise keeld, sõnnikumahutite sellest tulenevalt vajalik mahutavus, sõnniku kasutamise tingimused ja kogused ning sõnniku kasutamine kaldega, külmunud või lumega kaetud maa-alal.

II. Liidu õiguslik raamistik

8. Nitraadidirektiivi eesmärk on sätestatud artiklis 1:

„Käesoleva direktiivi eesmärgiks on:

- põllumajandusest lähtuvatest nitraatidest põhjustatud või tingitud veereostuse vähendamine ning
- hoida ära edasine veereostus.”

9. Selleks võtavad liikmesriigid nitraadidirektiivi artikli 4 kohaselt vastu mittesiduvad hea tava eeskirjad, mis hõlmavad vähemalt II lisa punktis A nimetatud punkte, ja määravad artikli 3 kohaselt kindlaks tundlikud alad, mis vajavad artiklis 5 täpsemalt sätestatud erikaitset:

„1. Artiklis 1 määratletud eesmärkide saavutamiseks peavad liikmesriigid käivitama tundlike alade suhtes tegevusprogrammid [...].

2. [...]

3. Tegevusprogrammides võetakse arvesse järgmist:

- a) olemasolevaid teaduslikke ja tehnilisi andmeid eelkõige põllumajandusest ja muudest allikatest pärinevate lämmastikukoguste kohta;
- b) keskkonningimusi kõnealuse liikmesriigi asjakohastes piirkondades.

4. Tegevusprogramme rakendatakse nelja aasta jooksul pärast käivitamist ning need koosnevad järgmistest kohustuslikest meetmetest:

- a) III lisas kirjeldatud meetmed;

3 — Komisjoni aruanne nõukogule ja Euroopa Parlamendile nõukogu direktiivi 91/676/EMÜ (veekogude kaitsmise kohta põllumajandusest lähtuva nitraadireostuse eest) rakendamise liikmesriikide 2008.–2011. aasta aruannete põhjal (COM(2013) 683 (final)).

4 — Commission staff working document accompanying the Report on the implementation of Council Directive 91/676/EEC concerning the protection of waters against pollution caused by nitrates from agricultural sources based on Member State reports for the period 2008–2011, SWD(2013) 405 final, Part 4, lk 41.

b) liikmesriikide poolt artikli 4 kohaselt kehtestatud hea põllumajandustava eeskirjades sätestatud meetmed, välja arvatud meetmed, mis on asendatud III lisa kirjeldatud meetmetega.

5. [...]

6. [...]

7. Liikmesriigid vaatavad vähemalt üks kord nelja aasta jooksul oma tegevusprogrammid läbi ja vajaduse korral muudavad neid, sealhulgas lisades neisse lõike 5 kohaseid meetmeid. Nad teatavad komisjonile kõikidest oma tegevusprogrammide muudatustest.”

10. Täpsemalt on käesolevas asjas olulised järgmised II ja III lisa meetmed:

„II LISA

HEA PÕLLUMAJANDUSTAVA EESKIRI (EESKIRJAD)

A. Hea põllumajandustava eeskiri või eeskirjad, mille eesmärgiks on nitraadireostuse vähendamine, arvestades samal ajal ühenduse eri piirkondades valitsevaid tingimusi, peaksid sisaldama järgmistes punktides kirjeldatud sisuga sätteid, kuivõrd need on asjakohased:

1. ajavahemikud, mil väetiste kasutamine põllumajandusmaal ei ole asjakohane;
2. väetiste kasutamine tugeva kaldega maa-alal;
3. väetiste kasutamine veega küllastunud, üleujutatud, külmunud või lumega kaetud maa-alal;
4. [...];
5. loomasõnnikumahutite mahutavus ja konstruktsioon, sealhulgas meetmed sellise veereostuse ärahoidmiseks, mis tekib loomasõnnikut sisaldavate vedelike ning hoiustatud taimsest materjalist nagu silost tekkiva heitvee põhja- ja pinnavette imbumise tõttu;
6. nii keemiliste väetiste kui ka loomasõnniku põllumajandusmaal kasutamise kord, sealhulgas selle sageduse ja ühtluse tingimused, mille puhul jääb toitainete kadu vees aktsepteeritavale tasemele.

B. [...]”.

„III LISA

ARTIKLI 5 LÕIKE 4 PUNKTIS a OSUTATUD TEGEVUSPROGRAMMIDESSE LISATAVAD MEETMED

1 Kõnealused meetmed hõlmavad reegleid järgmise kohta:

1. ajavahemikud, mil teatavat tüüpi väetiste kasutamine põllumajandusmaal on keelatud;

2. loomasõnnikumahutite mahutavus; see peab olema suurem, kui nõutakse sellise pikima ajavahemiku puhul, mil sõnniku laotamine on tundlikel aladel keelatud, välja arvatud juhul, kui suudetakse pädevale asutusele tõestada, et sõnnikukogus, mis ületab mahutite tegelikku mahutavust, kõrvaldatakse viisil, mis ei kahjusta keskkonda;
3. väetiste põllumajandusmaal kasutamise piirangud, mis on kooskõlas hea põllumajandustavaga ja arvestavad asjaomase tundliku ala omadusi ning eelkõige:

- a) mulla omadusi ja tüüpi ning maapinna kallet;
- b) kliimatingimusi, sademeid ja niisutamist;
- c) maakasutust ja põllumajandustavasid, sealhulgas külvikordade süsteeme;

ning need piirangud põhinevad järgmises kahes punktis määratletud omavahelisel tasakaalul:

- i) põllukultuuride eeldatav lämmastikuvajadus ning
- ii) lämmastikukogus, mida põllukultuurid saavad mullast ja väetistest ning mis vastab:
  - lämmastikukogusele mullas sel hetkel, mil põllukultuur hakkab lämmastikku olulisel määral kasutama (suured kogused talve lõpus),
  - mullas oleva orgaanilise lämmastiku varude netomineralisatsiooni teel tekkinud lämmastikukogusele,
  - täiendavatele loomasõnnikust pärit lämmastikuühenditele,
  - täiendavatele keemilistest ja muudest väetistest pärit lämmastikuühenditele.

2. Nende meetmetega tagatakse iga põllumajandusettevõtte või loomühiku puhul, et loomasõnniku hulk, mida igal aastal maale laotatakse, sealhulgas loomade enda poolt, ei ületa teatavat konkreetset kogust hektari kohta.

See kogus ühe hektari kohta on sõnnikukogus, mis sisaldab 170 kg lämmastikku. [...]

3. Liikmesriigid võivad lõikes 2 osutatud kogused välja arvutada loomade arvu põhjal.”

III. Menetlus ja nõuded

11. Komisjon alustas Prantsusmaa eeskirjade uurimist 2009. aastal ja esitas pärast seda, kui ta oli palunud Prantsusmaal esitada oma seisukoht, 28. oktoobril 2011 Prantsusmaale põhjendatud arvamuse, milles ta määras liidu õigusest tulenevate kohustuste täitmise lõpptähtjaks 28. detsembri 2011. Kuna Prantsusmaa vastus komisjoni kahtlusi ei hajutanud, esitas komisjon 16. mail 2012 käesoleva hagi.

12. Komisjon palub

1. tuvastada, et kuna Prantsuse Vabariik ei hoolitsenud selle eest, et kõik direktiivi II ja III lisa nimetatud nõuded oleksid nõuetekohaselt ja täielikult täidetud, siis on Prantsuse Vabariik rikkunud oma kohustusi, mis tulenevad nitraadidirektiivi artikli 5 lõikest 4 koostoimes II lisa A osa punktidega 1, 2, 3 ja 5 ning III lisa punkti 1 alapunktidega 1, 2 ja 3 ja punktiga 2;

2. mõista kohtukulud välja Prantsuse Vabariigilt.
13. Prantsuse Vabariik palub
  1. jätta komisjoni hagi rahuldamata ja
  2. mõista kohtukulud välja komisjonilt.
14. Pooled esitasid oma seisukohad nii kirjalikult kui ka 7. novembril 2013 toimunud kohtuistungil suuliselt.

IV. Hinnang

A. Õiguslik alus

15. Nitraadidirektiivi artikli 1 kohaselt on direktiivi eesmärk põllumajandusest lähtuvatest nitraatidest põhjustatud või tingitud veereostuse vähendamine ning edasise veereostuse ärahoidmine.
16. Viidatud eesmärgi saavutamiseks määravad liikmesriigid muu hulgas tundlikud alad, mida nitraadireostus mõjutab või võib mõjutada, kui kaitsemeetmeid ei võeta. Liikmesriigid peavad tundlike alade suhtes käivitama artikli 5 lõikes 1 ette nähtud tegevusprogrammid.
17. Käesolev menetlus puudutab nimetatud tegevusprogramme. Need hõlmavad umbes poolt Prantsusmaa territooriumist.⁵
18. Nitraadidirektiivi artikli 5 lõike 4 punktid a ja b näevad ette, et tegevusprogrammid koosnevad III lisas kirjeldatud ja hea põllumajandustava eeskirjades sätestatud kohustuslikest meetmetest. Hea põllumajandustava eeskirjad peavad direktiivi artikli 4 lõike 1 punkti a kohaselt hõlmama vähemalt II lisa punktis A nimetatud punkte.

B. Ajaliselt asjakohased Prantsuse õigusnormid

19. Komisjon kritiseeris nii kohtueelses menetluses kui ka hagis eelkõige 10. jaanuari 2001. aasta dekreeti nr 2001-34⁶ ja 6. märtsi 2001. aasta määrust⁷, mis mõlemad käsitlevad siseriiklike tegevusprogramme veekogude kaitsmiseks põllumajandusest lähtuva nitraadireostuse eest, ning eri departemangude (départements) tegevusprogramme.
20. Prantsusmaa tugineb siiski üksnes hilisematele õigusnormidele, eelkõige 19. detsembri 2011. aasta määrusele⁸, mille kohta avaldab arvamust ka komisjon.
21. Sellega seoses tuleb märkida, et väljakujunenud kohtupraktika järgi peab liikmesriigi kohustuste rikkumise olemasolu hindama selle olukorra alusel, mis valitseb liikmesriigis põhjendatud arvamuses määratud tähtaja lõppemisel. Hilisemaid muudatusi ei saa Euroopa Kohus põhimõtteliselt arvesse võtta.⁹

5 — Eespool 4. joonealuses märkuses viidatud komisjoni dokument SWD(2013) 405 final, lk 17.

6 — *Journal Officiel de la République Française*, edaspidi „*JORF*”, 13.1.2001, lk 655.

7 — *JORF*, 25.3.2001, lk 4712.

8 — *JORF*, 21.12.2011, lk 21556.

9 — 28. juuni 2007. aasta otsus kohtuasjas C-235/04: komisjon vs. Hispaania (EKL 2007, lk I-5415, punkt 52); 6. septembri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-150/11: komisjon vs. Belgia (punkt 43) ja 6. novembri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-286/12: komisjon vs. Ungari (punkt 41).

22. Komisjon määras 28. oktoobri 2011. aasta põhjendatud arvamuses Prantsusmaale lõpptähtajaks 28. detsembri 2011.

23. 19. detsembri 2011. aasta määrus jõustus enne nimetatud tähtaja lõppemist ja seega tuleb seda käesoleval juhul põhimõtteliselt arvesse võtta.¹⁰ Määruse artikli 2 lõikes II on siiski nimetatud mitu sätet, mis jõustusid alles 1. septembril 2012, seega pärast põhjendatud arvamuses nimetatud tähtaja lõppemist. Peale selle tuleb teatavaid sätteid järgida alles 1. juulist 2016, järelkult veelgi hilisemast ajast. Seega ei tule käesoleval juhul arvesse võtta kumbagi sätete rühma.

24. Lisaks tuleb kaaluda, kas komisjon saab vaidlustada 19. detsembri 2011. aasta määruse ülejäänud sätteid. Need ei olnud küll kohtueelse menetluse ese, kuid põhjendatud arvamuses ja hagiavalduses nimetatud siseriiklikud õigusnormid ei pea olema igal juhul täielikult identsed. Kui õigusnorme on eri menetlusstaadiumide vahelisel ajal muudetud, siis piisab sellest, kui uued õigusnormid, mille liikmesriik võttis vastu pärast põhjendatud arvamuse esitamist ning mida vaidlustatakse hagiavalduses, jätavad täies mahus kehtima kohtueelses menetluses vaidlustatud õigusnormidega kehtestatud süsteemi.¹¹

25. Veel on Euroopa Kohus otsustanud, et hagi on vastuvõetav, kui see käsitleb uusi siseriiklikke meetmeid, millega on põhjendatud arvamuse esemeks olevatesse õigusnormidesse viidud sisse erandid, mis hagemist põhjastanud olukorda osaliselt parandavad. Hagi vastuvõetamatuks tunnistamine sellises olukorras võimaldaks liikmesriigil takistada liikmesriigi kohustuste rikkumise asjas algatatud menetlust sel teel, et ta muudab pärast iga põhjendatud arvamuse saamist vähesel määral oma õigusakte, samal ajal kui kritiseeritavad õigusnormid jääksid muus osas edasi kehtima.¹²

26. See ei kehti aga selliste etteheidete suhtes, mis on põhjendatud arvamuses esitatud etteheidetega võrreldes uued ja käsitlevad pärast põhjendatud arvamuse esitamist vastuvõetud siseriiklikke meetmeid, mille eesmärk on parandada etteheidete aluseks olnud olukorda.¹³

27. Järelkult tuleb hagiavalduses esitatud väidete vastuvõetavuse hindamisel uurida, mil määral saab Euroopa Kohus neid arvesse võtta.

C. Kriteeriumid, mille alusel hinnatakse nitraadidirektiivi lisade üksikute punktide ülevõtmist

28. Prantsusmaa esitab mitme väite suhtes vastuväite, et nitraadidirektiiv jätab liikmesriikide otsustada, milliste õigusnormidega võetakse üle II ja III lisa üksikud punktid. Komisjon saab seega vaidlustada ainult ilmselgelt ebasobivad õigusnormid.

29. Selle väitega seoses tuleb möönda, et kõnealuste lisade vaidlusalused punktid on suhteliselt üldsõnalised. Liikmesriigid peavad vastu võtma teatavaid küsimusi reguleerivad sätted või eeskirjad, kuid üksnes sõnastusest ei nähtu alati täpselt, mida peavad ülevõtavad õigusnormid sisaldama. Järelkult jätab nitraadidirektiiv liikmesriikidele ülevõtmisel kaalutlusruumi.¹⁴

10 — Samamoodi 22. septembri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-221/03: komisjon vs. Belgia (EKL 2005, lk I-8307, punkt 24 jj).

11 — 1. detsembri 1965. aasta otsus kohtuasjas 45/64: komisjon vs. Itaalia (EKL saksakeelne väljaanne 1965, lk 1126, 1137 ja 1138); 17. novembri 1992. aasta otsus kohtuasjas C-105/91: komisjon vs. Kreeka (EKL 1992, lk I-5871, punkt 13) ja eespool 10. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus komisjon vs. Belgia, punkt 39.

12 — 1. veebruari 2005. aasta otsus kohtuasjas C-203/03: komisjon vs. Austria (EKL 2005, lk I-935, punkt 30) ja eespool 10. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus komisjon vs. Belgia, punkt 40.

13 — Eespool 10. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus komisjon vs. Belgia, punkt 41.

14 — 2. oktoobri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-322/00: komisjon vs. Madalmaad (EKL 2003, lk I-11267, punkt 46). Vt ka tundlike alade kindlaksmääramise kohta 29. aprilli 1999. aasta otsus kohtuasjas C-293/97: Standley jt (EKL 1999, lk I-2603, punktid 37 ja 39).

30. See kaalutlusruum on siiski piiratud, eelkõige piirab seda nitraadidirektiivi artiklis 1 sätestatud eesmärk vähendada põllumajandusest lähtuvatest nitraatidest põhjustatud veereostust ja hoida ära edasine veereostus.¹⁵ Direktiiviga püütakse seega saavutada ELTL artikli 191 lõike 1 esimeses taandes sätestatud eesmärk parandada keskkonna kvaliteeti ja tagada ELTL artikli 191 lõikes 2 sätestatud *ennetusmeetmete põhimõtte* järgimine.

31. Tegevusprogrammides vajalikke meetmeid kindlaks määrates peavad liikmesriigid kooskõlas nitraadidirektiivi artikli 5 lõikega 3 – nagu ka vastavalt ELTL artikli 191 lõikele 3 – arvesse võtma kättesaadavaid teaduslikke ja tehnilisi andmeid.¹⁶

32. Komisjon saab seega kritiseerida kõiki siseriiklike tegevusprogrammide puudusi, mis takistavad põllumajandusest lähtuvatest nitraatidest põhjustatud veereostuse tõhusat vähendamist ja ärahoidmist. Seejuures peab komisjon tuginema eelkõige parimatele kättesaadavatele teaduslikele andmetele.

33. Käesolevas asjas pakuvad huvi eeskätt kolm uurimust. Komisjon tugineb sõnaselgelt tema enda tellimusel läbi viidud 2001. aasta uurimusele¹⁷ ja selle kõrval ka 2007. aasta teadusartiklile¹⁸, mida ta küll ei esita, kuid mille suhtes Prantsusmaal sisulised vastuväited samuti puuduvad. Lisaks on komisjon avaldanud internetis samamoodi tema enda tellimusel koostatud värske 2011. aasta uurimuse.¹⁹ Viimati nimetatud uurimust ei saa siiski tõlgendada Prantsusmaa kahjuks, kuna menetlusosalised sellele ei tugine. Komisjon peab seda aga ilmselgelt asjakohaseks, mistõttu tuleb eeldada, et võrreldes 2001. aasta uurimusega sisaldab see ajakohasemaid teaduslikke andmeid. Seega võib viidatud uurimus komisjoni teaduslikult põhjendatud argumendid põhimõtteliselt ümber lükata või vähemasti nende tähtsust vähendada.

34. Muus osas saab Prantsusmaa asjaomased etteheited ümber lükata eeskätt uuemate või paremate teaduslike andmete abil. Sellel eesmärgil esitab nimetatud liikmesriik mitu dokumenti.

35. Lõpuks tuleb rõhutada ka seda, et nitraadidirektiivi ülevõtavad õigusnormid peavad olema sellised, et põllumajandustootjad saaksid neid praktikas kohaldada. Euroopa Kohus on elupaikade direktiivi²⁰ ülevõtmise kohta märkinud, et liikmesriikidel on sellise direktiivi raames, mis sätestab keerulised ja tehnilised eeskirjad keskkonnaõiguse valdkonnas, eriline kohustus tagada, et nende kõnealust direktiivi ülevõtavad õigusaktid oleksid selged ja täpsed.²¹ Nagu käesolevast menetlusest nähtub, on nitraadidirektiivi sätted samuti keerulised ja tehnilised. Lisaks ei ole nende praktiline kohaldamine vajalike eriteadmistega ametiasutuste, vaid peamiselt põllumajandustootjate kohustus. Seetõttu peavad ülevõtavad õigusnormid olema nii täpsed ja selged, et nende kohaldamiseks ei ole vaja keskkonnaalast eriharidust.²²

15 — Eespool 14. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus komisjon vs. Madalmaad, punkt 46.

16 — Vt 8. juuni 2006. aasta otsus kohtuasjas C-60/05: WWF Italia jt (EKL 2006, lk I-5083, punkt 27); 25. oktoobri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-334/04: komisjon vs. Kreeka (EKL 2007, lk I-9215, punkt 32) ja 13. detsembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-418/04: komisjon vs. Iirimaa (EKL 2007, lk I-10947, punkt 63).

17 — *Environmental Resources Management, Evaluation des programmes d'action élaborés par les États membres* (2001), hagiavalduse lisa A-10.

18 — Gac, A., Béline, F., Bioteau, T. ja Maguet, K. „A French inventory of gaseous emissions (CH₄, N₂O, NH₃) from livestock manure management using a mass-flow approach”, *Livestock Science* 112 (2007), lk 252–260.

19 — DLO-Alterra Wageningen UR jt, *Recommendations for establishing Action Programmes under Directive 91/676/EEC concerning the protection of waters against pollution caused by nitrates from agricultural sources* (<http://ec.europa.eu/environment/water/water-nitrates/pdf/study4.zip>).

20 — Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, lk 7; ELT eriväljaanne 15/02, lk 102).

21 — 20. oktoobri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-6/04: komisjon vs. Ühendkuningriik (EKL 2005, lk I-9017, punkt 26); 10. mai 2007. aasta otsus kohtuasjas C-508/04: komisjon vs. Austria (EKL 2007, lk I-3787, punkt 73) ja eespool 16. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus komisjon vs. Iirimaa, punkt 219.

22 — Vt minu 28. jaanuari 2010. aasta ettepanek kohtuasjas C-526/08: komisjon vs. Luksemburg, milles kohtuotsus tehti 29. juunil 2010 (EKL 2010, lk I-6151, ettepaneku punkt 99).

D. Esimene väide: väetiste kasutamise ajavahemikud

36. Hagi esimene väide koosneb viiest osast väetiste kasutamise ajavahemike kohta. Vastavalt nitraadidirektiivi II lisa punkti A alapunktile 1 peaksid hea põllumajandustava eeskirjad, kuivõrd need on asjakohased, sisaldama sätteid ajavahemike kohta, mil väetiste kasutamine põllumajandusmaal ei ole asjakohane. Ka vastavalt nitraadidirektiivi III lisa punkti 1 alapunktile 1 hõlmavad tegevusprogrammid eeskirju ajavahemike kohta, mil teatavat tüüpi väetiste kasutamine põllumajandusmaal on keelatud.

37. Prantsusmaa tugineb seevastu ainult 19. detsembri 2011. aasta määruse I lisa punktile 1, mis sisaldab seoses väite enamiku osadega uusi sätteid. Kõnealune määrus jõustus küll enne 28. detsembrist 2011, kuid nagu Prantsusmaa möönab, olid asjakohased nõuded määruse artikli 2 lõike II kohaselt kohaldatavad alles 1. septembrist 2012. Kõnealusel ajal need õiguslikku olukorda seega ei mõjutanud.

38. Järelikult on asjakohane varasem õigusnorm – 6. märtsi 2001. aasta määrus. Samamoodi nagu uutes eeskirjades tehakse selles vahet ühelt poolt eri põllukultuuridel ja teiselt poolt eri väetisetüüpidel. Põllukultuuride puhul tehakse vahet suurtel kevad- ja sügiskultuuridel ning rohumaal, mille külv toimus rohkem kui kuus kuud tagasi. Väetiste liigituse I tüüp hõlmab rohkem tahket sõnnikut, II tüüp seevastu pigem vedelsõnnikut, st virtsa või läga. III tüüp hõlmab näiteks kunstlikke mineraalväetisi.

1. Väite osad, mida sisuliselt ei ole vaidlustatud

39. Komisjon väidab, et kuna Prantsusmaa

- ei ole kehtestanud I tüüpi väetiste kasutamise keeldu suurte sügiskultuuride ja rohumaa puhul, mille külv toimus rohkem kui kuus kuud tagasi,
- on kehtestanud suurte kevadkultuuride puhul I tüüpi väetiste kasutamise keelu ainult juuliks ja augustiks,
- on kehtestanud suurte sügiskultuuride puhul II tüüpi väetiste kasutamise keelu ainult 1. novembrist kuni 15. jaanuarini ega ole kehtestanud III tüüpi väetiste kasutamise keeldu 15. jaanuarile järgnevale ajale ning
- on kehtestanud suurte kevadkultuuride puhul II tüüpi väetiste kasutamise keelu ainult kuni 15. jaanuarini,

siis on Prantsusmaa rikkunud nimetatud kohustusi.

40. Komisjon märgib keeldude täieliku kehtestamata jätmise kohta, et liikmesriigid on nitraadidirektiivi II lisa punkti A alapunkti 1 ja III lisa punkti 1 alapunkti 1 kohaselt põhimõtteliselt kohustatud sellised keelud kehtestama. Keeldude kehtestamata jätmine peab seetõttu olema õigustatud.

41. Komisjon peab kehtivaid keelde ebapiisavaks ja märgib, et pärast kasvuperioodi lõppu või enne selle algust ei või väetisi kasutada.

42. Prantsusmaa ei püüa siiski keeldude puudumist õigustada või kritiseeritud keeldude kestust põhjendada. Prantsusmaa piirdub 19. detsembri 2011. aasta määruse I lisa I osas sätestatud minimaalsetele kasutamiskeeldudele osutamise ja/või nende kaitsmisega.

43. Prantsusmaa ei vaidlusta seega, et enne 2011. aastat kehtinud eeskirjad olid ebapiisavad. Kuna aga uued eeskirjad kõnealusel ajal veel ei kehtinud, on väite need osad põhjendatud.

44. Komisjoni vastuväited *uute* eeskirjade kohta²³ tuleb siiski tagasi lükata juba põhjusel, millele viitas õigustatult Prantsusmaa – nimelt ei olnud need etteheited esitatud hagiavalduses, nagu on ette nähtud Euroopa Kohtu põhikirja artikli 21 lõikega 1 ja hagi esitamise ajal kehtinud Euroopa Kohtu kodukorra artikli 38 lõike 1 punktiga c (nüüd kodukorra artikli 120 punkt c), vaid üksnes põhjendatud arvamuse lisas.²⁴

45. See on käesoleval juhul veelgi olulisem, kuna komisjon piirdub hagiavalduses üksnes väitega, et teatavad keeluperioodid on ebapiisavad, ja selgitab ainult nimetatud lisas, millised keeluperioodid on tema arvates kohased. Kõnealune väide muudaks aga hagi eset ja seetõttu oleks see tulnud selgelt esitada juba hagiavalduses (ja kohtueelses menetluses). Repliigis esitatud asjakohased väited on vastavalt repliigi esitamise ajal kehtinud Euroopa Kohtu kodukorra artikli 42 lõikele 2 (nüüd kodukorra artikli 127 lõige 1) hilinevad.

46. See ei tähenda siiski, et kõnealune väide ei puuduta 19. detsembri 2011. aasta määruse I lisa I osa. Prantsusmaa on nimelt rohumaal väetiste kasutamise uusi eeskirju kirjeldanud vaid osaliselt. Neis sisalduva erandi kohaselt võib 15. detsembrist kuni 15. jaanuarini kestval keeluajal kasutada rohumaal vähese saasteainesisaldusega I tüüpi sõnnikut koguses kuni 20 kg lämmastikku hektari kohta.²⁵ Kui aga põllumajandustootjad kasutaksid iga kuu nii palju lämmastikku, teeks see aastas 240 kg lämmastikku, mis on palju rohkem kui lubatud nitraadidirektiivi III lisa punkti 2 kohaselt. Arvestades seda väga ulatuslikku erandit, tuleb 19. detsembri 2011. aasta määruse I lisa I osa seoses I tüüpi sõnniku kasutamisega rohumaal käsitada seega vaid varasema õigusliku olukorra väikesemahulise muudatusena. See eeskiri on seega käesoleva menetluse ese niivõrd, kuivõrd see lubab kasutada I tüüpi sõnnikut rohumaal aastaringelt.²⁶

47. Tulenevalt sellest, et

- 6. märtsi 2001. aasta määrus ei sisaldanud suurte sügiskultuuride puhul I tüüpi väetiste kasutamise keeldu,
- 19. detsembri 2011. aasta määruse I lisa I osa sisaldab vaid väikesemahulisi piiranguid I tüüpi väetiste kasutamiseks rohumaal, mille külv toimus rohkem kui kuus kuud tagasi,
- 6. märtsi 2001. aasta määruse kohaselt on I tüüpi väetiste kasutamine suurte kevadkultuuride puhul keelatud ainult 1. juulist kuni 31. augustini,
- 6. märtsi 2001. aasta määruse kohaselt on II tüüpi väetiste kasutamine suurte sügiskultuuride puhul keelatud ainult 1. novembrist kuni 15. jaanuarini ning
- 6. märtsi 2001. aasta määruse kohaselt on III tüüpi väetiste kasutamine suurte sügiskultuuride puhul ja II tüüpi väetiste kasutamine suurte kevadkultuuride puhul keelatud ainult kuni 15. jaanuarini,

on Prantsusmaa rikkunud nitraadidirektiivi artikli 5 lõiget 4, II lisa punkti A alapunkti 1 ja III lisa punkti 1 alapunkti 1.

23 — Hagiavalduse punkti 108 viimane lause.

24 — Hagiavalduse lisa lk 446.

25 — Vt 19. detsembri 2011. aasta määruse I lisa I osa juurde kuuluv 7. joonealune märkus.

26 — Vt eespool punkt 25.

2. II tüübi väetiste kasutamine rohumaal, mille külv toimus rohkem kui kuus kuud tagasi

48. Komisjon nõuab, et Prantsusmaa keelaks II tüübi väetiste kasutamise rohumaal hiljemalt 15. septembrist, mitte alles 15. novembrist, nagu on ette nähtud 6. märtsi 2001. aasta määruses ja 19. detsembri 2011. aasta määruses. Komisjon selgitab, et taimed kasvavad ja omastavad lämmastikku alles siis, kui välistemperatuur on 5° C või kõrgem. Lisaks mineraliseerub orgaaniline lämmastik (st muundatakse taimede jaoks kättesaadavasse vormi) ka madalama temperatuuri juures. Lämmastiku leostumise ohu vältimiseks ei või väetist kasutada hiljem kui 15 päeva enne kasvuperioodi lõppu. Komisjon täiendab repliigis, et II tüübi väetised sisaldavad eriti suures koguses mineraalset lämmastikku. Seetõttu on veereostuse oht eriti suur.

49. Prantsusmaa leiab, et arvesse tuleb võtta täiendavaid asjaolusid. Prantsusmaa argumentid keskenduvad siiski peamiselt I tüübi väetistele, mis ei ole käesoleva väite puhul huvipakkuvad.

50. II tüübi väetiste kohta märgib Prantsusmaa suhteliselt üldsõnaliselt, et neis sisalduv *orgaaniline* lämmastik ei mineraliseeru nii kiiresti, nagu eeldab komisjon. Mineraliseerunud lämmastiku piisava kättesaadavuse tagamiseks kasvuperioodi alguses on mõistlik väetist kasutada juba eelmisel hilissügisel.

51. Komisjoni veenvat argumenti *juba mineraliseerunud* lämmastiku suhteliselt suure osakaalu kohta asjaomases väetises Prantsusmaa siiski ei vaidlusta. Väetiste kasutamine sügisel suurendab seetõttu ohtu, et taimed ei kasuta mineraliseerunud lämmastikku ära, mistõttu see talvel leostub ja toob kaasa veereostuse.

52. Väetise kasutamist sügisel ei saa õigustada ka väitega, et kuna mikroorganismid lämmastiku immobiliseerivad, tekib lämmastikunälg („faim d’azote”). Pigem on karta, et suur osa sügisel kasutatud lämmastikust on kevadeks immobiliseeritud või leostunud. Immobiliseerimise ohtu saab vältida ainult nii, et väetist kasutatakse kasvuperioodile võimalikult lähedale jääval ajal.

53. Kuna 19. detsembri 2011. aasta määruse I lisa I osa kohaselt ei ole II tüübi väetiste kasutamine rohumaal, mille külv toimus rohkem kui kuus kuud tagasi, keelatud juba 15. septembrist, siis on Prantsusmaa järelikult rikkunud nitraadidirektiivi artikli 5 lõiget 4, II lisa punkti A alapunkti 1 ja III lisa punkti 1 alapunkti 1.

3. III tüübi väetiste kasutamine rohumaal, mille külv toimus rohkem kui kuus kuud tagasi

54. Komisjon nõuab, et mägistes piirkondades keelataks III tüübi väetiste kasutamine rohumaal ka veebruaris, sest sealne temperatuur on sel ajal alla 5° C. Sellega ei ole arvestatud 6. märtsi 2001. aasta määruses ega 19. detsembri 2011. aasta määruses.

55. Nende argumentide veenvust näitab asjaolu, et madalama temperatuuri juures taimed ei kasva ega omasta seega lämmastikku. Lisaks on Euroopa Kohus juba märkinud, et nitraadidirektiivi II lisa punktis A nimetatud sätete tähendust tuleb hinnata objektiivsete kriteeriumide (geoloogilised ja kliimatilised tingimused) alusel piirkonnapõhiselt.²⁷ III lisa punkti 1 alapunkti 1 nõuete puhul ilmneb see juba artikli 5 lõike 3 punktist b. Kasutamiskeeldude kehtestamisel tuleb seega arvesse võtta, et mägistes piirkondades püsib madal temperatuur kauem.

56. Prantsusmaa ei ole komisjoni veenvaid argumente vaidlustanud.

27 — Eespool 14. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus komisjon vs. Madalmaad, punkt 136.

57. Kuna 19. detsembri 2011. aasta määruse I lisa I osa kohaselt ei ole III tüübi väetiste kasutamine mägistes piirkondades asuval rohumaal, mille külv toimus rohkem kui kuus kuud tagasi, keelatud veebruaris, kui sealne temperatuur jääb alla 5° C, siis on Prantsusmaa rikkunud nitraadidirektiivi artikli 5 lõiget 4, II lisa punkti A alapunkti 1 ja III lisa punkti 1 alapunkti 1.

E. Teine väide: sõnnikumahutite mahutavus

58. Hagi teises väites vaidlustab komisjon sõnniku ladustamist reguleerivad Prantsuse eeskirjad.

59. Vastavalt nitraadidirektiivi II lisa punkti A alapunktile 5 peaksid hea põllumajandustava eeskirjad, kuivõrd need on asjakohased, sisaldama sätteid, mille sisuks on loomasõnnikumahutite mahutavus ja konstruktsioon, sealhulgas meetmed sellise veereostuse ärahoidmiseks, mis tekib loomasõnnikut sisaldavate vedelike ning hoiustatud taimsest materjalist, nagu silost tekkiva heitvee põhja- ja pinnavette imbumise tõttu. Ka nitraadidirektiivi III lisa punkti 1 alapunkti 2 kohaselt käsitlevad tegevusprogrammide eeskirjad ka loomasõnnikumahutite mahutavust. Mahutavus peab olema suurem, kui nõutakse sellise pikima ajavahemiku puhul, mil sõnniku laotamine on tundlikel aladel keelatud, välja arvatud juhul, kui suudetakse pädevale asutusele tõestada, et sõnnikukogus, mis ületab mahutite tegelikku mahutavust, kõrvaldatakse viisil, mis ei kahjusta keskkonda.

60. Komisjon heidab Prantsusmaale ette, et see ei ole kehtestanud täpseid eeskirju vajaliku mahutavuse kontrollitava arvutamise kohta. Arvutamise aluseks määratud ajavahemikud on liiga lühikesed ja tahke sõnniku ladustamist põllul ei või lubada.

1. Mahutite vajaliku mahutavuse kindlaksmääramist reguleerivate täpsete eeskirjade puudumine

61. Komisjoni arvates ei piisa sellest, et Prantsuse õiguses on mahutite vajalikkude mahutavust käsitlevate eeskirjade eesmärged abstraktselt küll selgitatud, kuid puuduvad konkreetsete eeskirjad üksikute tootjate mahutite vajaliku mahutavuse arvutamiseks. Komisjon leiab, et põllumajandustootjad ega järelevalveasutused ei saa kindlaks määrata, milline mahutavus on vajalik.

62. Prantsusmaa ei eita konkreetsete eeskirjade vajadust, kuid esitab komisjonile vastuväite, et vajalikkude kriteeriumid sisalduvad 19. detsembri 2011. aasta määruse II lisa II osa punktis 1. Mahutite mahutavus peab katma ajavahemikud, mil sõnniku kasutamine on keelatud, ja tuleb arvutada DEXEL-meetodi (*Diagnostic Environnemental de l'Exploitation d'Elevage* – karjakasvatuse keskkonnadiagnostika) abil.

63. Kõnealune säte jõustus ametlikult kohe, kui määrus avaldati. Vastavalt Prantsusmaa väidetele, mida ei ole vaidlustatud, oli see väetiste kasutamise kehtivate keeluaegade põhjal kohe kohaldatav. Sellest tulenevalt kehtis see juba põhjendatud arvamuses sätestatud tähtaja lõppemisel, st 28. detsembril 2011, ja seda tuleb käesolevas asjas arvesse võtta.

64. Komisjon väidab siiski, et ka DEXEL-meetod ei ole piisavalt selge, kuna see ei näe ette lihtsaid kriteeriume koguneva sõnniku kindlaksmääramiseks. Pigem sisaldab see keerulist reeglistikku, mida peavad akrediteeritud eksperdid kohaldama iga tootja suhtes.

65. Siiski ei saa järeldada, et ekspertide kaasamine mahutite vajaliku mahutavuse kindlaksmääramise oleks ebasobiv või nitraadidirektiiviga välistatud. Pigem näitab ka komisjoni uurimus, et mahutite vajaliku mahutavuse täpne kindlaksmääramine on keeruline ülesanne²⁸, mis võib tõepoolest nõuda ekspertide osalemist.

28 — Vt eespool 19. joonealusel märkuses viidatud 2011. aasta uurimus, B osa, „Farming practices in relation to water pollution risks”, lk 46.

66. Lisaks heitis komisjon juba kohtueelses menetluses ette, et DEXEL-meetodi alusel leitav mahutavus on liiga väike. Komisjon täpsustas seda etteheidet õiguspäraselt repliigis, märkides, et reservi ei ole ette nähtud ja et mahutavuse kindlaksmääramise meetod võtab arvesse ka tootjale majandusest ja põllumajandusteadusest tulenevat survet.

67. Reservi vajalikkus nähtub nitraadidirektiivi III lisa punkti 1 alapunkti 2 sõnastusest. Selle kohaselt peab loomasõnnikumahutite mahutavus olema *suurem*, kui nõutakse sellise pikima ajavahemiku puhul, mil sõnniku laotamine on keelatud.

68. Prantsusmaa märgib siiski õigesti, et minimaalne reserv on ette nähtud 19. detsembri 2011. aasta määruse I lisa II osa punkti 1 lõikes 3. Selle kohaselt tuleb arvesse võtta kliimariske, st selliste täiendavate ajavahemike riski, mille jooksul sõnnikut ei tohi kasutada näiteks seetõttu, et pinnas on külmunud. Järelikult ei ole komisjoni väite see osa põhjendatud.

69. Majandusest ja põllumajandusteadusest tuleneva surve kohta ei ole nitraadidirektiivis kordagi märgitud, et see õigustaks direktiivi nõuetest kõrvalekaldumist. Kui tootja ei suuda tagada vajalikku mahutavust ja kõrvaldada sõnnikut keskkonda kahjustamata muul viisil, peab ta karja pigem vajalikul määral vähendama.

70. Komisjoni osutatud lõigud DEXEL-meetodit käsitlevast dokumendist²⁹ ei luba siiski eeldada, et selle meetodi puhul määrataks vajalik mahutavus kindlaks majandusest ja põllumajandusteadusest tulenevat survet arvestades. Pigem on selle eesmärk võimaldada nitraadidirektiivi nõudeid täita liigse jõupingutusega.

71. Äärmisel juhul võib ette heita seda, et meetod näeb enne vajaliku mahutavuse saavutamist ette üleminekumeetmed ja aktsepteerib enne piisava mahutavuse tagamist seega sõnniku kasutamist koguses, mis ei ole nitraadidirektiiviga kooskõlas. Peeaegu ebarealistlik on küll nõuda, et põllumajandustootjad ei kasutaks sõnnikut, kui selle ladustamisvõimalused on juba ammendunud, ent kui liikmesriigid kiidavad sellise teguviisi heaks, siis rikuvad nad nitraadidirektiivi. Liikmesriigid peavad pigem hoolt kandma, et põllumajandustootjad ladustaksid üleliigse sõnniku vajaduse korral mujal või kõrvaldaksid selle nõuetekohaselt. Kõnealune asjaolu ei ole siiski hagi ese.

72. Järelikult ei ole väite see osa põhjendatud.

2. Maksimaalsed ajavahemikud, mille jooksul peab ladustamise võimalus olema tagatud

73. Komisjon märgib teise väite teises osas sõnaselgelt, et mahutavuse arvutamisel saadakse liiga lühikesed maksimaalsed ladustamisajad.

74. See väide on põhjendatud juba seetõttu, et 19. detsembri 2011. aasta määruse artikli 2 lõike I punkti 2 kohaselt tuleb vajaliku mahutavuse arvutamisel hakata uutest kasutuskeeldudest lähtuma alles kolm aastat pärast 5. tegevusprogrammi vastuvõtmist ja hiljemalt 1. juulil 2016. Kuna senised kasutuskeelud on kehtestatud liiga lühikeseks ajaks³⁰, on paratamatu, et ettenähtud mahutavus vajadust veel ei kata.

29 — [Http://www.inst-elevage.asso.fr/IMG/pdf/Dexel_Methode_et_referentiel.pdf](http://www.inst-elevage.asso.fr/IMG/pdf/Dexel_Methode_et_referentiel.pdf), lk 63.

30 — Vt eespool punkt 36 jj.

75. Komisjon läheb aga veelgi kaugemale: tema arvates tuleb kõigis Bretagne'i, Basse-Normandie', Haute-Normandie', Picardie', Champagne-Ardenne'i, Lorraine'i, Alsace'i, Poitou-Charentes'i, Franche-Comté, Ile-de-France'i, Rhône-Alpes'i, Auvergne'i, Bourgogne'i, Pays de Loire'i, Nord-Pas-de-Calais' ja Centre'i regiooni departemangudes lähtuda vähemalt kuuekuulisest ajavahemikust ning Languedoc-Roussilloni, Aquitaine'i, Midi-Pyrénées' ja Côte d'Azuri regiooni departemangudes vähemalt viiekuulisest ajavahemikust. Komisjon tugineb nende ajavahemike põhjendamisel 2001. aasta uurimusele.³¹

76. Prantsusmaa esitab komisjonile vastuväite, et kõnealused nõuded ei ole küllaldaselt diferentseeritud. Arvesse tuleb võtta paljusid tegureid, mille tulemusel võidakse saada teistsugused ajavahemikud.

77. Esile tuleb tõsta kahte tegurit: esiteks Prantsusmaal I tüüpi väetisena määratletud tahke sõnniku ja/või kompaktse põhusõnniku (*fumier compact pailleux*) käitlemine ja teiseks rohumaa tähendus.

78. Prantsusmaa esitab uurimuse kokkuvõtte, mida komisjon ei ole sisuliselt vaidlustanud ja millest nähtub, et eri liiki väetised ja eeskätt kompaktne põhusõnnik seovad esialgu rohkem mineraallämmastikku, kui nad seda eraldavad.³² Isegi kui neid kasutada suhteliselt pikka aega enne kasvuperioodi algust, on veereostuse oht järelkult piiratud. Hiljutises komisjoni avaldatud uurimuses jõutakse samasugustele järeldustele.³³

79. Lisaks kasutab rohumaa lämmastikku nähtavasti märkimisväärselt pikema aja vältel kui muud põllukultuurid. Komisjoni avaldatud 2011. aasta uurimuse kohaselt peab kaitstud ajavahemik olema rohumaa puhul seetõttu tunduvalt lühem kui muude põllukultuuride puhul – Prantsusmaal kaks kuni kuus kuud olenevalt piirkonnast.³⁴ See uurimus on käesolevas asjas oluline, kuna selles on ajakohastatud komisjoni viidatud 2001. aasta uurimuses esitatud teaduslikud andmed.

80. Ilma et Prantsusmaa ülejäänud vastuväiteid oleks vaja üksikult uurida, saab seega teha järelduse, et üldised kuue- või viiekuulised ajavahemikud, mille kehtestamist komisjon taotleb, ei ole kogu Prantsusmaa suhtes õigustatud.

81. Kõnealused ajavahemikud oleks Lõuna-Prantsusmaal ekstensiivse karjakasvatusega tegeleva põllumajandustootja jaoks tõenäoliselt liiga pikad. Seevastu Põhja-Prantsusmaal asuv intensiivse loomakasvatusega tegelev põllumajandustootja, kes kasutab oma maad täielikult söodatootmiseks, peab vajaliku mahutavuse arvutamisel aluseks võtma ehk isegi pikemad ajavahemikud.

82. Kuna sõnnikumahutite mahutavus arvutatakse vastavalt 19. detsembri 2011. aasta määruse artikli 2 lõike I punktidele 1 ja 2 ning I lisa II osale liiga lühikeseks ajaks kehtestatud kasutuskeeldude alusel, siis on Prantsusmaa järelkult rikkunud nitraadidirektiivi artikli 5 lõiget 4, II lisa punkti A alapunkti 5 ja III lisa punkti 1 alapunkti 2. Muus osas ei ole väite see osa põhjendatud.

3. Ladustamine põllul

83. Teise väite viimases osas heidab komisjon ette, et peaaegu kõik Prantsusmaa tegevusprogrammid lubavad ladustada kompaktset põhusõnnikut põllul kümne kuu jooksul, ilma et seda tuleks pinnasest isoleerida või kinni katta. Nii võivad nitraadid imbuda põhjavette ja tugeva vihma korral ka pinnavette. Repliigis väidab komisjon esimest korda, et Prantsuse õiguses ette nähtud ladustamistingimuste täitmine ei ole kontrollitav.

31 — Viidatud eespool 17. joonealuses märkuses.

32 — Kostja vastuse 3. lisa, lk 93.

33 — Vt eespool 19. joonealuses märkuses viidatud 2011. aasta uurimus, B osa, „Farming practices in relation to water pollution risks”, lk 43.

34 — Viidatud eespool 19. joonealuses märkuses, D osa, „Recommendations for Measures”, lk 47.

84. Prantsusmaa esitab kõigepealt õigusega vastuväite, et põhjendatud arvamuses pidas komisjon mõnenädalast vaheladustamist siiski lubatavaks.³⁵ Väite see osa on järelikult vastuvõetav ainult niivõrd, kui võrd komisjon vaidlustab rohkem kui mõne nädala kestva ladustamise.

85. Ka osas, mis puudutab ladustamistingimuste täitmise kontrollitavust, laiendab komisjon repliigis esitatud etteheidetega menetluse eset. Need etteheited ei ole nimelt otseselt seotud lubatud tavast tuleneva reostusohuga, vaid sõnniku lubamatu põllul ladustamisega, mida ei ole varem mainitud.

86. Seevastu osas, milles komisjon vaidlustas hagiavalduses ladustamistingimused, nimelt pinnasest isoleerimata ja kinni katmata jätmise, sisaldasid tema etteheited erinevalt Prantsusmaa seisukohast vähemalt kaudselt juba kohtueelses menetluses esitatud väites, mis käsitles põllul liiga pikka ladustamist. Seda seetõttu, et need tingimused on seotud kõnealuse tavaga kaasneva veereostuse ohuga. Seega on see väide vastuvõetav.

87. Prantsusmaa tugineb eeskirjadele, mis hakkasid 19. detsembri 2011. aasta määruse artikli 2 lõike II kohaselt kehtima alles pärast põhjendatud arvamuses sätestatud tähtaja lõppemist, nimelt määruse I lisa II osa punktile 2. Prantsusmaa väidete kohaselt, mida ei ole vaidlustatud, vastavad need eeskirjad siiski juba varem kehtinud 4. tegevusprogrammile. Järelikult saab neid käesolevas asjas arvesse võtta.

88. Need eeskirjad vähendavad veereostuse ohtu, kuna kompaktset põhusõnnikut tuleb kõigepealt kahe kuu jooksul eelladustada, et võimalikud nitraate sisaldavad vedelikud saaksid välja imbuda. Allesjääva põhiliselt kuiva sõnniku puhul ei teki esialgu nitraatide ülejääki, kuna mikroorganismid võtavad mineraliseerunud lämmastiku uuesti kasutusele.³⁶

89. Ka Prantsusmaa esitatud teabe kohaselt kasutavad mikroobid mineraliseerunud lämmastikku siiski piiratud aja jooksul, peamiselt sügisel ja talvel.³⁷ Kuna sõnnikut tohib aga ladustada kuni kümne kuu jooksul, võib eeldada, et soojematel aastaaegadel tekib taas mineraliseerunud lämmastiku ülejääk. Hiljemalt sel ajal muutub oluliseks ka asjaolu, et puudub kohustus sõnnik pinnasest isoleerida ja kinni katta. Lahtiselt lebav kompaktne põhusõnnik võib nimelt vihma ajal veest läbi imbuda, mille tulemusel viib vesi mineraliseerunud lämmastiku kaasa ja kannab selle põhja- või pinnavette.

90. Kuna 19. detsembri 2011. aasta määruse I lisa II osa punkti 2 kohaselt on lubatud kompaktset põhusõnnikut põllul ladustada kuni kümme kuud, ilma et sõnnikut tuleks pinnasest isoleerida ja kinni katta, siis on Prantsusmaa järelikult rikkunud nitraadidirektiivi artikli 5 lõiget 4, II lisa punkti A alapunkti 5 ja III lisa punkti 1 alapunkti 2.

F. Kolmas väide: tasakaalustatud väetamine

91. Euroopa Kohus on juba tuvastanud, et nitraadidirektiivi artikli 5 lõike 4 punktis a koostoimes III lisa punkti 1 alapunktiga 3 osutatud tegevusprogrammide meetmetega tuleb näha ette väetiste kasutamise piirangud, mis põhinevad taimede eeldatava lämmastikuvajaduse ning pinnasest ja väetisest saadava lämmastikukoguse tasakaalul.³⁸ III lisa punkti 1 alapunkti 3 sellist tõlgendust toetab ka direktiivi eesmärk tagada ühenduses vahendid, mis on vajalikud veekogude kaitsmiseks põllumajandusest lähtuva nitraadireostuse eest.³⁹

35 — Hagiavalduse lisa lk 392 ja 394.

36 — Vt eespool punkt 78.

37 — Vt kostja vastuse 3. lisa, lk 97.

38 — Eespool 14. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus komisjon vs. Madalmaad, punkt 71.

39 — Eespool 14. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus komisjon vs. Madalmaad, punkt 73.

92. Komisjon heidab ette, et Prantsusmaa eeskirjades on neid põhimõtteid küll korratud, kuid neid ei ole üle võetud vahetult kohaldatavate õigusnormidega. Vaja on usaldusväärset arvutusmeetodit ja kindlaks tuleb määrata vajalikud parameetrid, mis võimaldavad põllumajandustootjatel välja arvutada, kui palju sõnnikut võivad nad kasutada. Selliste parameetrite puhul tuleb eelkõige arvesse võtta asjaomaseid põllukultuure, asjaomases sõnnikutüübis sisalduva lämmastiku toimet ja pinnases eelnevalt leiduvat lämmastikku.

93. Prantsusmaa vastab sellele väitele sisuliselt kahe vastuväitega: esiteks ei nõua nitraadidirektiiv selliseid täpseid eeskirju ja teiseks on 19. detsembri 2011. aasta määruse I lisa III osa punkt 1 tasakaalustatud väetamise tagamiseks isegi sobivam kui komisjoni nõuded.

94. Seoses esimese vastuväitega on Euroopa Kohus juba märkinud, et nitraadidirektiivi III lisa punkti 1 alapunkt 3 tuleb täpselt üle võtta.⁴⁰ Vajaliku täpsusastme saavutamiseks tuleb pöörata tähelepanu eeskirja adressaatidele. Eeskirja adressaadid peavad aru saama, millised on nende kohustused. Kui eeskirjad on suunatud põllumajandustootjatele, peab neil olema võimalik kättesaadavate vahenditega usaldusväärset hinnata, kui palju sõnnikut võivad nad kasutada.

95. Siin võib jääda lahtiseks, kas neid nõudeid saab täita ainult komisjoni süsteemiga.

96. Prantsusmaa viidatud sätted ei vastanud neile nõuetele juba seepärast, et need ei olnud põhjendatud arvamuses ette nähtud tähtaja lõppemisel põllumajandustootjate suhtes veel kohaldatavad. 19. detsembri 2011. aasta määruse I lisa III osa punkti 1 alapunkt c, mis sätestab põllumajandustootjate kohustused, kehtis määruse artikli 2 lõike II kohaselt nimelt alles alates 1. septembrist 2012.

97. 19. detsembri 2011. aasta määruse I lisa III osa punkti 1 alapunktides a ja b sätestatud süsteem oli kõnealuseks ajaks küll jõustunud, kuid seda ei saanud samuti veel kohaldada. Alapunkt a nõuab nimelt rakendussätete, st tegevusjuhiste kehtestamist ja nende täitmist parameetrite alusel. Alapunkti b kohaselt on regionid kohustatud need kindlaks määrama iga põllukultuuri ja rohumaa suhtes. Komisjoni väitel jõustusid need eeskirjad alles pärast asjaomase tähtaja lõppemist, nimelt 1. septembril 2012.

98. Niivõrd kui komisjon toob esile nende regionaalsete eeskirjade sisulised puudused ja kritiseerib teatavaid 19. detsembri 2011. aasta määruse üksikasjalikke eeskirju esmakordselt repliigis, püüab ta käesoleva menetluse eset laiendada. Seetõttu on need etteheited vastuvõetamatud.

99. Mis puudutab viimaks 6. märtsi 2001. aasta määruse lisa punktis 2.3 sätestatud varasemaid eeskirju, mis põllumajandustootjate suhtes kõnealusel ajal ilmselt veel kehtisid, siis nõudsid need põllumajandustootjatel vaid tasakaalustatud väetamist nitraadidirektiivi III lisa punkti 1 alapunkti 3 tähenduses.

100. Prantsusmaa väiteid nimetatud eeskirjade kohta mõistan ma nii, et põllumajandustootjad peavad nende kohaselt iga maatüki puhul ise kindlaks tegema, milline väetamine on lubatud. Kohalike tingimuste täieliku arvessevõtmise tagamiseks tuleb seda lahendust eelistada teatavate parameetrite kindlaksmääramisele.

40 — 8. märtsi 2001. aasta otsus kohtuasjas C-266/00: komisjon vs. Luksemburg (EKL 2001, lk I-2073, punkt 30).

101. Teoreetiliselt tagab see lähenemisviis optimaalse väetamise. Käesolev menetlus näitab siiski, et lubatud väetamise kindlaksmääramine on äärmiselt keeruline ettevõtmine. Ei ole tõenäoline, et iga põllumajandustootja saaks sellega hakkama täpsemate juhusteta.⁴¹ Kergesti kontrollitavate kriteeriumide puudumise korral esineb lisaks märkimisväärne kuritarvituste oht. Uutes eeskirjades on ka Prantsusmaa sellest lähenemisviisist loobunud ja asendanud selle piirkondlike rakenduseeskirjadega.

102. Kuna 6. märtsi 2001. aasta määruses ei kehtestanud Prantsusmaa piisavalt täpseid sätteid tasakaalustatud väetamise kohta, siis on Prantsusmaa järelkult rikkunud nitraadidirektiivi artikli 5 lõiget 4 ja III lisa punkti 1 alapunkti 3.

G. Neljas väide: piirmäär (170 kg lämmastikku hektari kohta aastas) järgimise tagamine

103. See väide on seotud Prantsusmaal kohaldatava meetodiga, mis peab tagama nitraadidirektiivi III lisa punktis 2 sätestatud piirmäär (170 kg lämmastikku hektari kohta aastas) järgimise. III lisa punkt 3 lubab selle koguse kindlaks määrata loomade arvu põhjal. Seda meetodit kohaldatakse Prantsusmaal nii, et eri loomaliikide kohta esitatakse asjaomase liigi isendi poolt aasta jooksul toodetavas sõnnikus sisalduv lämmastikukogus.

104. Lubatud lämmastikukoguse kindlaksmääramine loomade arvu põhjal peaks piirmäär kohaldamist ilmselt hõlbustama. Põllumajandustootjad ei pea analüüsima, kui palju lämmastikku nad tegelikult kasutavad. Kuni nende loomade arv ei ületa väetatud maa-alade vastuvõtuvõimet, piisab asjaomaste nõuete täitmiseks pigem sellest, et sõnnikut laotatakse ühtlaselt.

105. Komisjon väidab siiski, et Prantsusmaa näitab eri loomaliikide sõnnikus sisalduvat lämmastikukogust liiga väikesena.

106. Prantsusmaa tugineb ka selle väite puhul alusetult 19. detsembri 2011. aasta määruses sätestatud uutele eeskirjadele, nimelt II lisale, mis on vastavalt I lisa V osale koostoimes artikli 2 lõikega II kohaldatav alles 2012. aasta sügisest. See on siiski oluline vaid lüpsilehmade eritatava lämmastikukoguse hindamisel, kuna muude põllumajandusloomade puhul jäi kogus samaks.

1. Lüpsilehmad

107. Komisjoni etteheide lüpsilehmade eritatava lämmastikukoguse kohta tugineb kahele teaduslikult põhjendatud argumendile. Esiteks märgib komisjon, et arvesse ei võeta lehmade piimatoodangut. Suurema piimatoodangu korral on nimelt suurem ka lämmastiku eritamine. Teiseks heidab komisjon ette liiga suure lendumiskoeffitsiendi kohaldamist.

108. Prantsusmaa ei vaidlusta piimatoodangu kohta esitatud komisjoni argumenti ja eeskätt selle teaduslikku alust. 19. detsembri 2011. aasta määruse II lisa punkt B pigem kinnitab komisjoni seisukohta. Eritatava lämmastikukoguse üldise väärtuse asemel on seal sätestatud eri väärtused, mis sõltuvad piimatoodangust. Väite see osa on järelkult põhjendatud.

109. Teine argument, mis puudutab nn lendumiskoeffitsienti, vajab selgitamist. Kõnealune koeffitsient võimaldab eritatavast lämmastikukogusest maha arvata osa, mis lendub enne laotamist õhku. Selline mahaarvamine tuleneb Euroopa Kohtu otsusest, milles sedastati, et aastase piirmäär (170 kg lämmastikku) kohaldamisel on määrav lämmastik, mida sõnnik laotamise ajal sisaldab. Laotamise ajal lenduvat lämmastikku ei tohi seega maha arvata.⁴² Komisjon ei sea siiski kahtluse alla, et sellega seoses võib arvesse võtta lämmastikku, mis on lendunud *enne* laotamist, st laudas ja sõnniku ladustamisel.

41 — Vt eespool punkt 35.

42 — 14. märtsi 2002. aasta otsus kohtuasjas C-161/00: komisjon vs. Saksamaa (EKL 2002, lk I-2753, punkt 46).

110. Mahaarvamiseks kohaldab Prantsusmaa lendumiskoeffitsienti. Enne 19. detsembri 2011. aasta määruse vastuvõtmist oli koefitsient lüpsilehmade puhul 30%. Prantsusmaa eeldas seega, et 30% laudas eritatud lämmastikust lendub õhku kas laudas või sõnniku ladustamisel. Komisjon tugineb aga 2007. aasta teadusartiklile,⁴³ mille kohaselt on koefitsient ainult 24%.

111. Prantsusmaa esitatud erialakirjanduse analüüs kinnitab seda väärtust.⁴⁴ Seetõttu ei tugine 19. detsembri 2011. aasta määrus enam 30%, vaid 25% suurusele koefitsiendile.

112. Kuna 6. märtsi 2001. aasta määrus ei võtnud lüpsilehmade poolt eritatava lämmastikukoguse kindlaksmääramisel kohaselt arvesse piimatoodangu erinevusi ja tugines liiga suurele lendumiskoeffitsiendile, siis on Prantsusmaa järelikult rikkunud nitraadidirektiivi artikli 5 lõiget 4 koostoimes III lisa punktidega 2 ja 3.

113. Niivõrd kui komisjon esitab vastuväiteid 1. septembrist 2012 kuni 31. augustini 2013 kehtinud üleminekueskirjade suhtes, tuleb märkida, et need eeskirjad ei olnud kohtueelse menetluse ese. Järelikult on see väide vastuvõetamatu.

2. Muud põllumajandusloomad

114. Muude põllumajandusloomade osas piirdub komisjoni kriitika asjaomaste lendumiskoeffitsientidega, mis jäid pärast 19. detsembri 2011. aasta määruse vastuvõtmist samasuguseks, nagu need olid enne määruse vastuvõtmist. Sigade osas võttis komisjon oma hagi siiski tagasi.

115. Komisjon tunnistab sellega seoses muude veiste kui lüpsilehmade puhul õigeks Prantsusmaa esimese vastuväite, et komisjon on teinud nende väidete täpsustamisel hagiavalduses arvutusvea, millest tulenevalt on vaidlustatud koefitsientide *tulemused* ära näidatud valesti. Komisjon ei vaidlusta ka Prantsusmaa väidet, et sama viga puudutab ka muude põllumajandusloomadega seotud tulemuste äranäitamist. Liiga suurte koefitsientide kohaldamise väidet see arvutusviga siiski ümber ei lükka.

116. Lisaks tuleb juhtida tähelepanu sellele, et komisjon on muude veiste tabelis näidanud ekslikult 30% koefitsiendi kohaldamist, kuigi tegelikult kohaldab ta koefitsienti 21%.⁴⁵ Prantsusmaale võib seetõttu jääda vale mulje, et komisjon ei sea Prantsuse koefitsiente enam kahtluse alla.⁴⁶ Sellist tähendust ei saa komisjoni ilmselgele kirjaveale siiski omistada, kuna kontekst ja konkreetset väärtused näitavad, et komisjon lähtub endistviisi väiksemast koefitsiendist.

117. Prantsusmaa väidab veel, et vaidlustatud koefitsiendid on kindlaks määratud parema meetodiga kui väärtused, millele tugineb komisjon. Komisjoni väärtuste aluseks on laudast ja sõnnikumahutitest ümbritsevasse õhku eralduvad lämmastikukogused. Prantsuse väärtused põhinevad seevastu eritatud lämmastiku võrdlusel lämmastikuga, mis on sõnnikusse veel alles jäänud, kui sõnnik laudast või mahutist kasutamiseks välja võetakse.

118. Komisjon ei vaidlusta neid pealtnäha usutavaid argumente küll otseselt, ent kaudselt siiski, kuna ta jääb oma väärtuste juurde.

43 — Viidatud eespool 18. joonealuses märkuses.

44 — Kostja vastuse 5. lisa, lk 101 jj.

45 — Repliigi punkt 132.

46 — Vasturepliigi punkt 171.

119. Prantsusmaa seisukoht tekitab kahtlusi, kuna Prantsusmaa viidatud erialakirjandusest ei nähtu meetodilist eelistust, kuna *kõik* seal esitatud väärtused põhinevad eksperimentidel, mille käigus on arvesse võetud ainult asjaomasel juhul uuritud konkreetseid loomakasvatustingimusi.⁴⁷ Lisaks rõhutatakse seal kindlaksmääratud väärtuste suurt kõikumist ja märgitakse, et Prantsuse koefitsiendid on erialakirjanduses toodud väärtustele väga lähedased.⁴⁸ Lõpuks käsitletakse ka komisjoni viidatud uurimust ega seata seda kahtluse alla.

120. Kui tutvuda ka Prantsuse dokumentidega, milles seni kehtivad veistega seotud lendumiskoeffitsiendid on esmakordselt kindlaks määratud, saab selgeks, et tegemist on vaid tolleaegses kirjanduses esitatud lüpsilehmade poolt eritatava lämmastiku lendumise keskmise väärtusega.⁴⁹ Meetodeid käsitlev arutelu puudub.

121. Seega ei saa lähtuda sellest, et koefitsientide kindlaksmääramisel esineda võivad meetodilised erinevused seavad komisjoni asjaomase väite teadusliku aluse kahtluse alla.

122. Kaalukamaks võib osutada Prantsusmaa vastuväide, et teaduslikest andmetest nähtub märkimisväärne erinevus laudas ja ladustamise ajal toimuva nitraatide lendumise vahel. Kõikumine näitab, et kindlaksmääratud väärtust ei saa pidada ainsaks õigeks lendumiskoeffitsiendiks. Seda võiks mõista nii, et liikmesriikidel on põhimõtteliselt õigus kehtestada lendumiskoeffitsiente, mis mahuvad teaduslike uurimuste erinevate tulemuste põhjal kindlaksmääratud raamidesse.

123. Selline kaalutlusruum oleks siiski vastuolus ennetusmeetmete põhimõttega, mida tuleb järgida nitraadidirektiivi kohaldamisel⁵⁰ ja seega ka III lisa punktide 2 ja 3 ülevõtmisel. Järelikult peab ühe looma kohta kindlaksmääratud eritatav lämmastikukogus tingimata tagama, et piirmäär 170 kg ei ületata. See õnnestub ainult juhul, kui kindlaksmääratud kogus on nii väike, et olenemata tegeliku lendumise määra kõikumisest ei kasutata nitraate mingil juhul suuremas koguses kui 170 kg.

124. Vastasel juhul on oht, et teatavates piirkondades eraldub kliimatingimuste või kehtivate tavade tõttu enne kasutamist õhku pidevalt vähem lämmastikku, kui nähtub lendumiskoeffitsiendist. Nendes piirkondades kasutatakse aastas seega rohkem kui 170 kg lämmastikku hektari kohta. See võib põhjustada veereostust, mida tuleb tegevusprogrammidega ära hoida.

125. Järelikult saab nitraadidirektiivi III lisa punktide 2 ja 3 kohaselt loomade arvul põhineva piirmäära kohaldamisel kasutatavaid lendumiskoeffitsiente kindlaks määrata vaid *väikseima* teaduslikult tõendatava lendumise põhjal.

126. Kui liikmesriigid soovivad siiski võimaldada põllumajandustootjatel kasutada igal juhul ära suurimat lubatud kogust, ei või nad lubatud kogust kindlaks määrata lihtsa loomade arvul põhineva liigituse alusel. Iga liigitus peab nimelt tagama piisava reservi, et vältida piirmäära ületamist teatavatel juhtudel.

127. Kuna komisjoni poolt nõutavad väikesed lendumiskoeffitsiendid tuginevad sisuliselt 2007. aasta teadusartiklile⁵¹, mida Prantsusmaa ei ole värskemate andmetega ümber lükanud, on need järelikult käesoleva väite puhul asjakohased.

47 — Kostja vastuse 5. lisa, lk 103.

48 — Kostja vastuse 5. lisa, lk 103 jj.

49 — CORPEN, *Estimation des flux d'azote, de phosphore et de potassium associés aux bovins allaitants et aux bovins en croissance et à l'engrais, issus des troupeaux allaitants et laitiers et à leur système fourrager* (2001), lk 6; lüpsilehmadega seotud väärtuse kohta CORPEN, *Estimation des flux d'azote, de phosphore et de potassium associés aux vaches laitières et à leur système fourrager* (1999), lk 5.

50 — Vt eespool punkt 30.

51 — Viidatud eespool 18. joonealuses märkuses.

128. Prantsusmaa kasutab muude põllumajandusloomade puhul siiski oluliselt suuremaid lendumiskoeffitsiente, kui on lubatud komisjoni andmete kohaselt: nimelt muude veiste puhul 30%, mitte 21%; kodulindude puhul 60%, mitte 30%; lammaste ja kitsede puhul 30%, mitte 9,5%; hobuste puhul 30%, mitte 13%, ja küülikute puhul 60%, mitte 45%.

129. Kuna eritatava koguse kindlaksmääramine 19. detsembri 2011. aasta määruse II lisas põhineb muude veiste kui lüpsilehmade, samuti kodulindude, lammaste, kitsede, hobuste ja küülikute osas liiga suurtel lendumiskoeffitsientidel, siis on Prantsusmaa järelikult rikkunud nitraadidirektiivi artikli 5 lõiget 4 koostoimes III lisa punktidega 2 ja 3.

H. Viies väide: väetiste kasutamine tugeva kaldega maa-alal

130. Nitraadidirektiivi II lisa punkti A alapunkti 2 kohaselt peaksid hea põllumajandustava eeskirjad sisaldama sätteid, kuivõrd need on asjakohased, väetiste kasutamise kohta tugeva kaldega maa-alal. Maapinna kallet tuleb arvestada ka vastavalt III lisa punkti 3 alapunktile a.

131. Viienda väitega heidab komisjon ette, et Prantsusmaa on küll keelanud kasutada väetisi sellistel maa-aladel, kuid ei ole sätestanud lubatud kallet. Põldude puhul tuleb väetiste kasutamine keelata 8% ja suurema kalde puhul, rohumaa puhul on lubatud kuni 15% kalle.

132. Prantsusmaa on seevastu seisukohal, et kallet ei tule reguleerida. Pigem on veereostuse ohu puhul samuti olulised paljud muud tegurid. Seetõttu piisab üldisest keelust, mille raames saavad põllumajandustootjad neid tegureid arvesse võtta.

133. Komisjon ei sea muude tegurite tähtsust kahtluse alla, kuid viitab siiski uurimusele, mille kohaselt tekivad märkimisväärsed riskid juba 5% kalde juures ja väetamine on soovitatav ainult kuni 7% kalde juures. Sobivate seadmete kasutamise korral või mägisel maastikul võib väetada kuni 10% kalde juures. Virtsa, st vedelsõnnikut, tohib igal juhul kasutada siiski ainult kuni 7% kalde juures.⁵²

134. Prantsusmaa ei esita nende soovitude kummutamiseks teaduslikke argumente. Seda võib tõlgendada nii, et komisjoni seda väidet ei lükata ümber. Kuna tegevusprogrammid peavad põhinema parimatel kättesaadavatel teaduslikel andmetel, ei ole Prantsusmaa järelikult vastu võtnud piisavaid eeskirju väetiste kasutamise kohta tugeva kaldega maa-alal.

135. Uuemas uurimuses, mille komisjon on internetis avaldanud, ei soovitata pindmist väetamist siiski ainult üle 8% kaldega kesamaal ja seda eelkõige juhul, kui nõlva pikkus on üle 100 m. Alles 15% ja suurema kalde juures on soovitatav väetamine täielikult keelata. Mõlemad soovitused kehtivad eelkõige pinnaveekogude läheduses.⁵³

136. Üle 100 m pikkune nõlv on üle 8% kalde juures ainult üks *eririskide* näide. Järelikult ei ole see keelu kehtestamise kohustuse vajalik eeltingimus.

137. Esmapilgul võiks eeldada, et pinnaveekogude läheduse suhtes kehtib sama mis nõlva pikkuse suhtes. Uurimuses käsitletakse tugeva kaldega nõlval väetiste kasutamise riske siiski üksnes seoses pinnaveekogude reostusega. Väetiste kasutamine kaldega maa-alal on seega problemaatiline, kuna voolav vesi võib sõnniku või vees juba lahustunud lämmastikuühendid nõlvast alla kanda. Kui seal on pinnaveekogusid, võivad need otseselt reostuda.

52 — Eespool 17. joonealuses märkuses viidatud 2001. aasta uurimus, lk 18.

53 — Eespool 19. joonealuses märkuses viidatud 2011. aasta uurimus, D osa, „Recommendations for Measures”, lk 54 ja 55.

138. Kaldega maa-alal sõnniku kasutamisest tulenevad eririskid, mis ohustavad põhjavett, on küll mõeldavad, kuid uurimuses ega komisjoni väidetes ei ole neid mainitud. Seega ei ole komisjon tõendanud, et kaldega maa-alal peab kehtima sõnniku kasutamise keeld, kui läheduses ei ole pinnaveekogusid.

139. 19. detsembri 2011. aasta määruse I lisa VI osa kohased Prantsuse eeskirjad sõnniku kasutamise kohta pinnaveekogude läheduses ei lükka seda väidet siiski ümber. Esiteks jõustusid ka need eeskirjad määruse artikli 2 lõike II kohaselt alles 1. septembril 2012, kui asjakohane tähtaeg oli lõppenud, ja seega ei saa neid käesolevas asjas arvesse võtta. Teiseks ei ole selge, kas seal ettenähtud vahekaugused hoiavad tugeva kaldega maa-alal ära reostusohu. Need kehtivad nimelt olenemata ümbritsevate maa-alade kaldest ja on seetõttu ka objektiivselt liiga lühikesed. Ohutu vahekaugus on nimelt ainult 2–35 m. Nõlva jalamil asuvate veekogude puhul ei välista need vahekaugused nitraatide otsest sissekandumist.

140. Kuna Prantsusmaa ei keela sõnniku kasutamist pinnaveekogude läheduses asuvatel üle 15% kaldega nõlvadel ja pindmist kasutamist 8–15% kaldega kesemaal, siis on Prantsusmaa rikkunud nitraadidirektiivi artikli 5 lõiget 4 koostoimes II lisa punkti A alapunktiga 2 ja III lisa punkti 3 alapunktiga a. Ülejäänud osas tuleb see väide tagasi lükata.

I. Kuues väide: külmunud või lumega kaetud maa-ala

141. Nitraadidirektiivi II lisa punkti A alapunkti 3 kohaselt peavad tegevusprogrammid sisaldama sätteid väetiste kasutamise kohta külmunud või lumega kaetud maa-alal. III lisa punkti 1 alapunkti 3 punkti b kohaselt tuleb arvestada kliimatingimusi.

142. Kuuenda väitega heidab komisjon ette, et 6. märtsi 2001. aasta määruse lisa punkti 2.5 alapunkti 3 kohaselt võivad põllumajandustootjad teatavatel tingimustel kasutada I ja III tüüpi sõnnikut külmunud maa-alal. Sama kehtib I tüüpi väetiste kasutamise kohta lumega kaetud maa-alal. Kui maa-ala 24 tunni jooksul vahelduvalt sulab ja külmub, on lubatud kasutada kõiki väetisi.

143. Prantsusmaa leiab seevastu, et nitraadidirektiiv ei näe külmunud või lumega kaetud maa-alal ette väetiste kasutamise täielikku keeldu.

144. Kuid ka sellega seoses piiravad direktiivi ülevõtmisel võimaldatavat kaalutlusruumi nitraadidirektiivi eesmärgid ja teaduse areng.⁵⁴ Komisjoni esitatud uurimusest nähtub, et külmunud või lumega kaetud maa-ala väetamist ei või mingil juhul lubada, kuna see kujutab endast suurt ohtu põhja- ja pinnaveele.⁵⁵ Samas uurimuses rõhutatakse, et just pinnase vahelduv külmumine ja sulamine soodustab lämmastiku mineraliseerumist. Tekkivad lämmastikuühendid on vesilahustuvad ja võivad seega põhjustada eelkõige põhjaveereostust, kuna nii madala temperatuuri puhul taimed lämmastikku veel ei omasta.⁵⁶

145. Prantsusmaa ei vaidlusta seda teaduslikult põhjendatud väidet.

146. Komisjoni uuem uurimus vähendab väetiste kasutamise keelu tähtsust kuivadel külmunud maa-aladel, kus on eriti suur oht, et sõidukid pinnase kokku suruvad.⁵⁷ Prantsuse erandid sellist olukorda siiski ei puuduta.

54 — Vt eespool punktid 30 ja 31.

55 — Eespool 17. joonealuses märkuses viidatud 2001. aasta uurimus, lk 16.

56 — Eespool 17. joonealuses märkuses viidatud 2001. aasta uurimus, lk 17.

57 — Eespool 19. joonealuses märkuses viidatud 2011. aasta uurimus, D osa, „Recommendations for Measures”, lk 55 ja 56.

147. Kuna 6. märtsi 2001. aasta määruse lisa punkti 2.5 alapunkt 3 lubab kasutada väetisi maa-alal, mis 24 tunni jooksul vahelduvalt sulab ja uuesti külmub, ning annab võimaluse kasutada teatavatel tingimustel I ja III tüübi väetisi külmunud maa-alal ja I tüübi väetisi lumega kaetud maa-alal, siis on Prantsusmaa rikkunud nitraadidirektiivi artikli 5 lõiget 4 koostoimes II lisa punkti A alapunktiga 3 ja III lisa punkti 1 alapunkti 3 punktiga b.

V. Kohtukulud

148. Kodukorra artikli 138 lõike 1 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja kuna Prantsuse Vabariik on – ka väite tagasivõetud osa ja komisjoni vastuvõetamatuid etteheiteid arvesse võttes – kohtuvaidluse põhiosas kaotanud, tuleb kohtukulud välja mõista Prantsuse Vabariigilt.

VI. Ettepanek

149. Eeltoodust tulenevalt teen Euroopa Kohtule ettepaneku teha järgmine otsus:

1. Tulenevalt sellest, et
  - 6. märtsi 2001. aasta määrus, mis käsitleb tundlikel aladel kohaldatavaid riiklikke tegevusprogramme veekogude kaitsmiseks põllumajandusest lähtuva nitraadireostuse eest, ei sisaldanud suurte sügiskultuuride puhul I tüübi väetiste kasutamise keeldu,
  - 19. detsembri 2011. aasta määruse, mis käsitleb tundlikel aladel kohaldatavaid riiklikke tegevusprogramme veekogude kaitsmiseks põllumajandusest lähtuva nitraadireostuse eest, I lisa I osa sisaldab vaid väikesemahulisi piiranguid I tüübi väetiste kasutamiseks rohumaal, mille külv toimus rohkem kui kuus kuud tagasi,
  - 6. märtsi 2001. aasta määruse kohaselt oli I tüübi väetiste kasutamine suurte kevadkultuuride puhul keelatud ainult 1. juulist kuni 31. augustini,
  - 6. märtsi 2001. aasta määruse kohaselt oli II tüübi väetiste kasutamine suurte sügiskultuuride puhul keelatud ainult 1. novembrist kuni 15. jaanuarini,
  - 6. märtsi 2001. aasta määruse kohaselt oli III tüübi väetiste kasutamine suurte sügiskultuuride ja II tüübi väetiste kasutamine suurte kevadkultuuride puhul keelatud ainult kuni 15. jaanuarini,
  - 19. detsembri 2011. aasta määruse I lisa I osa kohaselt ei ole II tüübi väetiste kasutamine rohumaal, mille külv toimus rohkem kui kuus kuud tagasi, keelatud juba 15. septembrist,
  - 19. detsembri 2011. aasta määruse I lisa I osa kohaselt ei ole III tüübi väetiste kasutamine mägistes piirkondades asuval rohumaal, mille külv toimus rohkem kui kuus kuud tagasi, keelatud veebruaris, kui sealne temperatuur jääb alla 5 kraadi,
  - sõnnikumahutite mahutavus arvutatakse vastavalt 19. detsembri 2011. aasta määruse artikli 2 lõike I punktidele 1 ja 2 ning I lisa II osale liiga lühikeseks ajaks kehtestatud kasutuskeeldude alusel,
  - 19. detsembri 2011. aasta määruse I lisa II osa punkti 2 kohaselt on lubatud kompakset põhusõnnikut põllul ladustada kuni kümme kuud, ilma et sõnnikut tuleks pinnasest isoleerida ja kinni katta,

- 6. märtsi 2001. aasta määrus ei sisalda piisavalt täpseid sätteid tasakaalustatud väetamise kohta,
- 6. märtsi 2001. aasta määrus ei arvestanud lüpsilehmade poolt eritatava lämmastikukoguse kindlaksmääramisel asjakohaselt piimatoodangu erinevusi ja tugines liiga suurele lendumiskoeffitsiendile,
- eritatava koguse kindlaksmääramine 19. detsembri 2011. aasta määruse II lisas põhineb muude veiste kui lüpsilehmade, samuti kodulindude, lammaste, kitsede, hobuste ja küülikute osas liiga suurtel lendumiskoeffitsientidel,
- Prantsusmaa ei keela sõnniku kasutamist pinnaveekogude läheduses asuvatel üle 15% kaldega nõlvadel ja pindmist kasutamist 8–15% kaldega kesamaal, ning
- 6. märtsi 2001. aasta määruse lisa punkti 2.5 alapunkt 3 lubab kasutada väetisi maa-alal, mis 24 tunni jooksul vahelduvalt sulab ja uuesti külmub, ning annab võimaluse kasutada teatavatel tingimustel I ja III tüübi väetisi külmunud maa-alal ja I tüübi väetisi lumega kaetud maa-alal,

on Prantsuse Vabariik rikkunud nõukogu 12. detsembri 1991. aasta direktiivi 91/676/EMÜ veekogude kaitsmise kohta põllumajandusest lähtuva nitraadireostuse eest artikli 5 lõiget 4 koostoimes II lisa A osa punktidega 1, 2, 3 ja 5 ning III lisa punkti 1 alapunktidega 1, 2 ja 3 ning punktidega 2 ja 3.

2. Jätta hagi ülejäänud osas rahuldamata.
3. Mõista kohtukulud välja Prantsuse Vabariigilt.